

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Савицька Інна Миколаївна
_____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри філософії та
міжнародної комунікації

Протокол № 13 від 16.05.2024 р.

Завідувач кафедри

_____ Культенко Валентина Павлівна

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії»

Гарант ОП

_____ Кравченко Наталія Борисівна

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

«МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ РОЗВИТОК»

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Факультет (ННІ) гуманітарно-педагогічний

Розробник доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації, д-р. політ. наук

Гольцов А. Г.

Київ–2024 р.

1. Опис навчальної дисципліни *Міжнародні системи та глобальний розвиток*

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>магістр</i>	
Спеціальність	<i>291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Освітня програма	<i>«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проєкт (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	<i>1</i>	<i>1</i>
Семестр	<i>1</i>	<i>1</i>
Лекційні заняття	<i>15 год.</i>	<i>8 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>15 год.</i>	<i>8 год.</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>90 год.</i>	<i>104 год.</i>
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>2 год.</i>	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти наукових знань щодо формування та розвитку міжнародних систем, їхніх трансформацій та сучасного функціонування в умовах глобалізації суспільного життя; формуванні вмінь та навичок студентів проводити дослідження міжнародних систем у контексті глобального розвитку людства.

Завдання:

- засвоєння студентами теоретико-методологічних засад дослідження міжнародних систем, їхнього історичного розвитку;
- усвідомлення здобувачами вищої освіти сутності глобалізації, головних напрямів трансформації сучасного світу, актуальних проблем, що виникають внаслідок дії глобальних процесів;
- розуміння студентами особливостей розвитку різних типів міжнародних систем, основних проблем, що виникають під дією процесів глобалізації;
- формування вмінь та навичок аналізувати стан міжнародних систем,

глобальні процеси, їхній вплив на розвиток міжнародних систем;

- розвиток здатностей визначати тенденції глобалізації та її впливу на розвиток міжнародних систем, виявляти основні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

У результаті вивчення курсу студент повинен знати:

- основні теоретичні засади системної теорії, провідні методологічні підходи до вивчення міжнародних систем;

- історичні аспекти формування та розвитку міжнародних систем; характерні риси окремих історичних систем міжнародних відносин;

- сутність глобалізації світу, розвитку глобальних політичних, економічних, соціальних, культурно-інформаційних процесів;

- основні виміри глобалізації; типи міжнародних систем;

- актуальні проблеми та тенденції розвитку глобальних, регіональних та локальних процесів, функціонування міжнародних систем різних ієрархічних рангів;

- найбільш конструктивні підходи до розв'язання проблем глобального розвитку людства, а також регіональних міжнародних систем;

вміти:

- застосовувати теоретичні знання з дисципліни для аналізу міжнародних ситуацій і процесів;

- аналізувати структуру міжнародних систем, властивості їхніх підсистем та елементів;

- характеризувати процеси взаємодії між підсистемами та елементами міжнародної системи;

- виявляти особливості та закономірності історичного розвитку міжнародних систем;

- аналізувати глобальні процеси та їхній вплив на міжнародні політичні, економічні, культурно-цивілізаційні системи;

- визначати та оцінювати актуальні та потенційні політичні, безпекові, економічні ризики в розвитку міжнародних систем;

- характеризувати особливості розвитку сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, роль та місце в них України;

- виявляти актуальні проблеми глобального розвитку та систем міжнародних відносин;

- пропонувати конструктивні шляхи розв'язання проблем функціонування міжнародних систем.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та

регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	утомучислі					усього	утомучислі					
			л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Міжнародні системи та їхній розвиток														
Тема 1. Системний підхід у дослідженнях міжнародних відносин	1-2	16	2	2			12	16	1	1				14
Тема 2. Міжнародні системи: теоретико-методологічні засади дослідження	3-4	16	2	2			12	16	2	2				12
Тема 3. Виникнення та розвиток міжнародних систем	5-6	16	2	2			12	16	1	1				14
Разом за змістовим модулем 1		48	6	6			36	48	4	4				40
Змістовий модуль 2. Міжнародні системи в глобалізованому світі														
Тема 4. Глобалізація. Проблеми глобалізації	7-8	16	2	2			12	16	1	1				14
Тема 5. Міжнародні безпекові системи	9-10	14	2	2			10	14	1	1				12
Тема 6. Геополітична глобалізація. Геопросторові політичні системи	11	12	1	1			10	12	-	-				12
Тема 7. Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	12-13	15	2	2			11	15	1	1				13

Тема 8. Глобальні культурно-цивілізаційні процеси. Культурно-цивілізаційні системи	14-15	15	2	2			11	15	1	1			13
Разом за змістовим модулем 2		72	9	9			54	72	4	4			64
Усього годин		120	15	15			90	120	8	8			104

3. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	2
2	Міжнародні системи	2
3	Виникнення та розвиток міжнародних систем	2
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	2
5	Міжнародні безпекові системи	2
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи	1
7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	2
8	Культурно-цивілізаційна глобалізація. Локальні культурно-цивілізаційні системи	2
	Разом	15

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Системний підхід до вивчення міжнародних відносин	12
2	Міжнародні системи	12
3	Виникнення та розвиток міжнародних систем.	12
4	Глобалізація. Проблеми глобалізації	12
5	Міжнародні безпекові системи	10
6	Геополітичний вимір глобалізації. Геопросторові політичні системи.	10
7	Глобальні економічні процеси. Міжнародні економічні системи	11
8	Глобалізація в культурній сфері. Локальні культурно-цивілізаційні системи	11
	Разом	90

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- реферати.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);

7. Методи оцінювання:

- екзамен;
- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна та результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4820§ion=6>);
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Глобальна економіка : навч. посіб. / О. В. Довгаль, У. Я. Андрусів, О. В. Ткаліч, О. С. Павленко. Івано-Франківськ : ФОРМ Сурпун В.П., 2019. 262 с.
2. Глобальна економіка : навч. посіб. / Н. М. Вдовенко, Л. В. Богач, В. Л. Герасимович та ін. Київ : НУБіП України, 2017. 319 с.
3. Глобальна та національна безпека: підручник / В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк та ін. ; за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2018. 784 с.
4. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір : монографія / за ред. В. К. Кіпченко, Б. П. Яценка. Київ : Київський університет, 2018. 255 с.
5. Зінченко В. В. Глобалізація і глобалістика : навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 428 с.
6. Капітоненко М. Г. Теорія міжнародних відносин. Чернівці : Книги ХХІ століття, 2019. 272 с.
7. Коппель О. А., Пархомчук О. С. Міжнародні системи. Світова політика. Київ : ФАДА ЛТД, 2001. 224 с.
8. Кулініч М. А., Татаренко Н. О., Ціватий В. Г. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / за ред. Л. Д. Чекаленко. Київ : ДАУ, 2013. 628 с.
9. Мальський М. З., Мацяк М. М. Теорія міжнародних відносин : підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка ; Київ : Знання, 2017. 407 с.
10. Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / В. А. Манжоло та ін.; кер. авт. кол. О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжоло. Київ : Київський університет, 2009. 601 с.
11. Прокопенко Т. О. Теорія систем і системний аналіз : навч. посіб. Черкаси : ЧДТУ, 2019. 139 с.
12. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища : монографія. Київ : НІСД, 2022. 532 с.
13. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 556 с.
14. Сучасні економічні теорії глобальних систем: навч. посіб. / Г. І. Башнянин та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Львів : Новий Світ, 2013. 366 с.
15. Туленков М. В. Теорія систем і системний аналіз у соціології: підручник. Київ : Каравела, 2020. 596 с.

Допоміжні

16. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : Знання, 2018. 246 с.
17. Бебік В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2006. 208 с.
18. Білорус О. Г., Мацейко Ю. М., Вітер І. І. Глобальні стратегії Євросоюзу : монографія. Київ, 2009. 528 с.
19. Глобалізація світового господарства: геопросторовий вимір : монографія / Любіцева О. О. та ін. Київ : Київський університет, 2010. 160 с.

20. *Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / В. А. Мандрагеля та ін. ; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 286 с.*
21. *Книш М. М., Котик Л. І. Політико-географічна глобалістика : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2017. 484 с.*
22. *Мартен Д., Мецжер Ж. Л., П'єр Ф. Метаморфози світу: Соціологія глобалізації ; пер з фр. Київ : Вид. дім «КМ Академія», 2005. 302 с.*
23. *Недбай В. В. Світова політика сучасності: навч. посіб. Миколаїв : Швець В. Д., 2017. 237 с.*
24. *Павлов О. І. Тенденції розвитку цивілізацій у контексті глобалізації: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2009. 288 с. [Електронний ресурс].*
25. *Потехін О. В., Тодоров І. Я. Глобалізація безпеки : навч. посіб. Донецьк : Ноулідж, Донець. від-ня, 2011. 246 с.*
26. *Пронь С. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років : навч. посіб. Миколаїв : Гліон, 2014. 243 с.*
27. *Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах : монографія / В. М. Бебик та ін. Київ : Вадекс, 2019. 442 с.*
28. *Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика / М. П. Требін та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків: Право, 2016. 538 с.*
29. *Турчин Я. Б., Демчишак Р. Б., Плазова Т. І. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.) : навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2013. 140 с.*
30. *Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / В. А. Манжоло та ін.; кер. авт. кол. В. А. Манжоло; за ред. Л. В. Губерського. Київ : Київський університет, 2008. 512 с.*
31. *Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2018. 576 с.*
32. *Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії ; пер. з англ. Київ : Наш формат, 2019. 608 с.*
33. *Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918) : підручник. Київ : ВД «Персонал», 2009. 224 с.*
34. *Чугаєв О. А. Глобальні виміри економічної сили країни : монографія. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 495 с.*
35. *Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : ДАУ при МЗС України, 2017. 200 с.*
36. *Acharya A., Buzan B. The Making of Global International Relations: Origins and Evolution of IR at its Centenary. Cambridge : Cambridge University Press, 2019. 392 p.*
37. *Art R., Jervis R. International Politics: Enduring Concepts and Contemporary Issues. 13th ed. London : Pearson Education, 2016. 583 p.*
38. *Buzan B., Little R. International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations. Oxford : Oxford University Press, 2000. 472 p.*
39. *Dalby S. Anthropocene Geopolitics: Globalization, Security, Sustainability. Ottawa : University of Ottawa Press, 2020. 250 p.*
40. *Frost M. Global Ethics : Anarchy, Freedom and International Relations. London ; New York : Routledge, 2009. 182 p.*

41. *Globalization as Evolutionary Process: Modeling Global Change (Rethinking Globalizations)* / G. Modelski, T. Devezas, W. Thompson (eds.). – London: Routledge, 2008. – 464 p.
42. *International Politics: Classic and Contemporary Readings* / S. Handler, R. Person (eds.) – 2th ed. – Washington, DC: CQ Press, 2020. – 456 p.
43. *International Relations Theories: Discipline and Diversity* / T. Dunne, M. Kurki, S. Smith (eds.). 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 2016. 400 p.
44. Telo M. *Regionalism in Hard Times. Competitive and Post-Liberal Trends in Europe, Asia, Africa, and the Americas*. London, N.Y. : Routledge, 2017. 86 p.
45. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations* / J. Baylis, S. Smith, P. Owens (eds.). 7th ed. Oxford : Oxford University Press, 2017. 610 p.
46. Womack B. *Asymmetry and International Relations*. Cambridge : Cambridge University Press, 2016. 244 p.

Електронні інформаційні ресурси

1. Міністерство закордонних справ України. URL : <https://mfa.gov.ua>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Brookings Institution. URL : <https://www.brookings.edu/>
4. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
5. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
6. European Union (EU). URL : https://europa.eu/european-union/index_en
7. Institute for the Study of War (ISW). URL : <https://www.understandingwar.org/>
8. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL : <https://www.nato.int/>
9. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL : <https://www.oecd.org/>
10. RAND («Research and Development») Corporation. URL : <https://www.rand.org/>
11. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL : <https://www.sipri.org/>
12. The Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL : <https://www.csis.org/>
13. The Club of Rome. URL : <https://www.clubofrome.org/>
14. United Nations (UN). URL : <https://www.un.org/en/>